

Stališče Centra za klinično toksikologijo in farmakologijo UKC Ljubljana o sprostitvi uporabe konoplje za medicinsko in osebno rabo v Republiki Sloveniji

V Sloveniji smo bili marca 2017 priča spremembi Uredbe o razvrstitvi prepovedanih drog, ki je konopljo prestavila iz prve v drugo skupino prepovedanih drog in s tem uradno omogočila **uporabo konoplje v medicinske namene**. Trenutno je na ameriškem in evropskem trgu (tudi v Sloveniji) kar nekaj zdravil z dovoljenjem za promet, ki vsebujejo naravne ali sintezne kanabinoide, predvsem delta-9-tetrahidrokanabinol (THC) in kanabidiol (CBD) v različnih koncentracijah in razmerjih. S spremembami Pravilnika o pogojih za pridobitev dovoljenja za gojenje konoplje in maka, se konoplja lahko goji tudi za namene prehrane, posledično lahko ljudje dostopajo do vse več živil in prehranskih dopolnil na osnovi konoplje.

Zdravljenje s kanabinoidi je v Sloveniji omogočeno na več načinov: zdravilo bodisi že ima dovoljenje za promet v RS ali pa ga bolniku zagotovimo z začasnim uvozom iz tujine, predpisovanje THC in CBD pa je urejeno tudi s predpisovanjem magistralnih zdravil (od maja 2023 na zeleni recept).

V zadnjih letih opažamo **vse večji razkorak med laičnim prepričanjem** o učinkovitosti in varnosti uporabe kanabinoidov v zdravstvene namene **in stališči medicinske stroke**, ki temeljijo na kliničnih raziskavah na tem področju.

Na medicinskih dognanjih osnovane indikacije za uporabo kanabinoidov že več let ostajajo enake in so ozko omejene na tri področja:

- V **onkologiji** za dopolnilno simptomatsko zdravljenje slabosti, bruhanja in bolečine pri terminalni rakavi bolezni
- V **nevrologiji** za dopolnilno simptomatsko zdravljenje spastičnosti in nevropatske bolečine pri multipli sklerozi
- V **pediatriji** za dopolnilno simptomatsko zdravljenje bolnikov z redkimi, hudimi oblikami epilepsije

Pri vseh navedenih indikacijah poudarjamo, da je zdravljenje s kanabinoidi **zgolj dopolnilno** (torej kot terapija tretjega/četrtga reda) in **simptomatsko**, kar pomeni, da nikakor **ne more spremeniti poteka bolezni ali bolezni pozdraviti**, kot si pogosto zmotno predstavljajo bolniki ali njihovi svojci.

Na podlagi dosedanjih izkušenj, se zdravniki za zdravljenje s konopljo redko odločimo, saj so za večino bolezni na voljo učinkovitejša in varnejša zdravila, katerih razvoj je v stalnem porastu.

Poudarjamo, da za zdravljenje drugih stanj (npr. bolezni prebavil – kronična vnetna črevesna bolezen; bolezni kože – atopijski dermatitis, aknavost, luskavica, kožni rak; bolezni modernega sveta – anksioznost, izgorelost, nespečnost; različnih avtoimunskih in revmatičnih bolezni,...) ni nikakršne strokovno utemeljene podlage, zato takšno uporabo kanabinoidov in konoplje zdravniki odsvetujemo.

Zdravila s kanabinoidi imajo **ozko terapevtsko okno**, saj so terapevtski odmerki blizu odmerkom, pri katerih aktivne učinkovine lahko povzročijo **neželene učinke** (psihične, srčno-žilne, prebavne in druge).

Zaradi psihoaktivnega potenciala THC je možen razvoj **zasvojenosti**, ob prekinitvi jemanja pa se lahko pojavijo **znaki odtegnitve** (povečana razdražljivost, nespečnost, motnje razpoloženja).

Znanih je tudi več interakcij med pripravki na osnovi kanabinoidov in bolnikovo redno terapijo, kar lahko privede do resnih neželenih učinkov. **Samozdravljenje** s preparati konoplje je pogosto povezano z opustitvijo redne terapije, s čimer se pomembno poslabšata urejenost in prognoza bolezni.

Kupovanje pripravkov iz konoplje na črnem trgu poveča **tveganje za zastrupitev**, saj gre za nestandardizirane produkte z neznano vsebnostjo kanabinoidov. Zastrupitve s pripravki hašiševega olja oz. smole, ki lahko vsebujejo THC v zelo visokih koncentracijah, so pogoste zlasti pri bolnikih z rakavimi in kroničnimi boleznimi.

Po podatkih Centra za klinično toksikologijo in farmakologijo UKC Ljubljana so **zastrupitve s konopljo (tako namerne, kot tudi nenamerne) v porastu.**

Znaki in simptomi zastrupitve s konopljo, zaradi katerih se uporabniki zatečejo po medicinsko pomoč, so lahko: motnja zavesti (od prekomerne zaspanosti do nezavesti), omotica, vrtoglavica in zanašanje pri hoji, slabost, bruhanje, huda vznemirjenost, tesnoba in panični napad, pseudohalucinacije, psihotična epizoda, epileptični napad, pospešen srčni utrip, bolečine v prsnem košu, nihanje krvnega pritiska, motnje srčnega ritma, srčni infarkt. Opisani so bili primeri hude in nepopravljive okvare pljuč v povezavi z uporabo elektronskih uparjalnikov za uživanje (vejpanje) pripravkov iz konoplje.

Zastrupitve se pogosteje pojavijo pri najbolj **ranljivih skupinah**, kot so otroci, mladostniki, ostareli in kronično bolni.

Pri **otrocih** klinična slika zastrupitve poteka z otopelostjo, mlahavostjo, hiperaktivnostjo, razdražljivostjo, lahko celo nezavestjo in epileptičnimi napadi. Otroci se nemalokrat zastrupijo z doma pripravljenimi kolački, piškoti («kukiji») iz derivatov konoplje iz črnega trga.

Še posebej opozarjamo na problematične vidike zlorabe konoplje za zadevanje in dolgotrajnega jemanja kanabinoidov z zgrešenim namenom samozdravljenja (kot npr. za kronično vnetno črevesno bolezen) in dokazano **škodljivim vplivom konoplje na razvoj možganov otrok in mladostnikov.**

Pri **starejših, kroničnih bolnikih**, se zastrupitev s konopljo največkrat kaže s hujšo motnjo zavesti, upočasnjenostjo, nemalokrat so bolniki nemirni, zmedeni in/ali imajo srčno-žilne neželene učinke. Slednji jih lahko tudi življenjsko ogrozijo, saj imajo ti bolniki pogosto že pridružene bolezni srca, kot so motnje srčnega ritma, ishemična ali strukturna bolezen srca.

Kar zadeva živila in prehranska dopolnila iz konoplje, ponudniki poleg ugodnih prehranskih lastnosti konoplje pogosto promovirajo tudi številne zdravilne učinke konoplje **brez kakršnih koli znanstvenih dokazov.** Gre za **zavajanje javnosti**, neredko pa s strani necertificiranih ponudnikov v vzorcih ugotavljamo preseženo dovoljeno vsebnost THC.

Na podlagi izkušenj držav, ki so se v preteklih letih odločile za deregulacijo konoplje vemo, da se **z večjo dostopnostjo večja njena uporaba**, da poleg naraščajočega trajanja uporabe konoplje uporabniki prehajajo na izdelke z višjo vsebnostjo THC, ter tudi, da ilegalni trg s konopljo na račun legalizacije konoplje ne izgine.

V Centru za klinično toksikologijo in farmakologijo Interne klinike UKC Ljubljana smo prepričani, **da liberalizacija uporabe konoplje vodi v povečano pojavnost neželenih učinkov in zastrupitev.** Poleg **porasta zlorabe** konoplje, bi se znatno povečala tudi tvegana **uporaba konoplje v prometu in na delovnih mestih.**

V Centru za klinično toksikologijo in farmakologijo Interne klinike UKC Ljubljana smo proti sprostitvi in večanju uporabe konoplje za medicinsko in osebno rabo.

Strokovni kolegij Centra za klinično toksikologijo in farmakologijo Interne klinike UKC Ljubljana

Tanja Varl Turk, dr. med.

izr. prof. dr. Miran Brvar, dr. med.

Damjan Grenc, dr. med.

dr. Lucija Šarc, dr. med.

Ljubljana, 22. 5. 2024